

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kansli den 29 April 1874, kl. 2 e. m.

Särskilda Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta motioner dels om skärpt straff för dem, som förorsaka skogseldar, och dels om förhöjning af böter för uraktlåtenhet att biträda vid släckning af skogseld.

Herr *Fr. Malmberg* har i 7:de punkten af sin i Andra Kammaren väckta motion N:o 20 föreslagit, det måtte »skärpta straffbestämmelser stadgas mot dem, som förorsaka skogseldar».

Uti nämnda motion anföres, bland annat, att i Norrland, synnerligast i dess fjelltrakter, sedan urminnes tider den oseden varit gängse att åstadkomma skogseldar, för att derigenom erhålla ymnigare betesmarker, enär skogen härför varit ett hinder, och densamma förr ej haft något egentligt värde; samt att dessutom nybyggarna i sin strid mot lappen begagnat elden att förhärja icke blott skogen utan den mossan, som utgör renens hufvudsakliga näring, och derigenom fria sig från lappens och renens besök och skadande af sina långt fram på vintern utestående höhässjor. Med åberopadt stöd af dessa förhållanden är det som motionären ansett »stränga och allvarliga straff böra stadgas emot dem, som åstadkomma dylik eldskada».

Utskottet antager, att skogseldar, äfven i Norrland, uppkomma oftast af tillfällig ovarsamhet eller vårdslöshet. Straffet därför är, efter 21 § i 19 Kap. Strafflagen, fängelse i högst sex månader eller böter. Vidkommande åter uppsåtligt anläggande af skogseld, må erinras, dels att skogens i senare tider betydligt stegrade värde torde i allmänhet innefatta tillräckligt skäl för jordegaren att icke, för betets skull eller

af annan orsak, anlägga skogseld på sitt eget område, och dels att i 3 § af 19 Kap. Strafflagen är stadgadt, bland annat, att den, som uppsåtligen satt eld å annans skog, skall dömas till straffarbete från och med två till och med sex år; dock att, i fall ringa egendom var i fara och synnerlig skada ej skedde, tiden för straffarbetet må till sex månader nedsättas.

Då således för oförmälda brott redan finnes stadgadt straff, som, enligt Utskottets mening, bör anses tillräckligt strängt, saknar Utskottet skäl att tillstyrka straffets ytterligare skärpande. Men syftet af motionärens framställning i det hela, och särskildt hvad han yttrat angående behovet af att genom lagstiftning söka förekomma skogseldar, har, — i förening med motionärens hemställan att, i händelse Utskottet gillade motionen i hufvudsakligt afseende, Utskottet måtte finna sig oförhindradt att deruti föreslå de ändringar och tillägg, Utskottet, för ernående af motionens syftemål, ansåge erforderliga, — föranledt Utskottet att fästa uppmärksamheten vid ett förhållande, som, fastän icke hemfallande under strafflagens bud, dock innebär en ständigt återkommande anledning till skogseldar.

Känt är nemligen, att i senare tider eldskada å så väl skog som byggnader och annan egendom icke sällan förorsakats af förbifarande jernvägslokomotiv, äfven i sådana fall, då så kallad gnistsläckare varit å lokomotivets skorsten anbragt, och således, — enär jernvägens egare vid slikt förhållande vanligen ej anses vara genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse vållande till eldskadan, — tillämpning af 21 § i 19 Kap. Strafflagen ej eger rum, åtminstone enligt den lagtolkning, som hittills hos domstolarne gjort sig gällande.

Det är, i Utskottets tanke, uppenbart att en sådan orsak till eldskada, som den nu nämnda, hvilken väl kan förutses, men ej af den utaf faran hotade undvikas, icke må anses såsom olyckshändelse, hvaraf påföljden måste drabba egaren till den förstörda eller skadade egendomen. Fast heldre torde det böra antagas, att, så vidt rättvisans kraf skall tillgodoses, skadeersättning bör tillkomma egaren, och att, enär, såsom det heter i 40:de domareregeln, *»den skall stå faran, som båtnaden och profiten hafver»*, ersättningsskyldigheten skall, ehvad jernvägen tillhör staten, enskild man eller bolag, åligga jernvägens egare, för hvilken det bör vara en laglig förbindelse att så inrätta lokomotivens bruk, att icke annans egendom må vara i uppenbar fara att förstöras.

På grund af hvad sålunda anfördt blifvit, får Utskottet, som ej finner skäl tillstyrka Riksdagen att oförändradt bifalla Herr Malmbergs

motion i 7:de punkten, likväl med anledning af motionärens förslag hemställa,

1:o att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida genom lagförklaring eller genom ändring i gällande lag det syfte må vinnas, att eldskada, som förorsakas af lokomotivs användning å statens eller enskildes jernvägar, bör af jernvägens egare ersättas.

I Byggningsbalkens 15 Kap. »om skogseld» hafva 4 och 6 §§ följande lydelse:

»4 §. Då skogseld uppkommer; skola grannar och socknemän skynda sig dit att släcka, eller böte två daler. Tager faran till; kungöra det nästa kronobetjente, och låte straxt budkaffe gå byar emellan. Hvar som den nedlägger; böte tio daler. Af hvart matlag skall en man komma till elden, så ock hvar ryttare, soldat och båtsman, med yxa, eller bila, spade och vattenkäril. Blifver någon alldeles borta, utan laga förfall; böte fem daler. Kommer någon för sent, eller träder från sitt arbete eller ställe, förr än hemlof gifves; böte tre daler. Nu är elden så dämpad, att ej alle der nödige äro; förordne då kronobetjente vissa män, som hålla der vakt, hvar efter annan, till dess ingen fara är».

»6 §. Komma ej härads- och bergsfogdar, jägmästare, och landtjägare till skogseld, när de den varse blifva, eller bud derom få, och göra de icke embete sitt; böte trettio daler hvardera, men länsman och ringare betjente tio daler.»

Uti den i Andra Kammaren afgifna motionen N:o 149 har Herr *M. Jonsson* anført, att, för åstadkommande af ett mera verksamt skydd emot härjningar af ofta återkommande skogseldar, torde erfordras att bötesbestämmelserna för uraktlåtenhet af skyndsamt inställelse vid yppad fara af skogseld sättas något högre än hvad en person kan förtjena genom sitt arbete, på det att lockelsen måtte bortfalla att undandraga sig fullgörandet af den medborgerliga skyldigheten att bidraga till eldens hämmande. Och har motionären hemställt, det Riksdagen ville

för sin del, med upphäfvande af de i ofvan intagna §§ bestämda bötesbelopp, antaga en förändrad lydelse af dessa §§, enligt hvilken lydelse i 4:de § bötesbeloppen två och tre daler skulle höjas till *tio daler*, och bötesbeloppen fem och tio daler höjas till *tjugo daler*, samt i 6 § bötesbeloppet trettio daler höjas till *femtio daler* och bötesbeloppet tio daler till *trettio daler*; hvarjemte i andra punkten af 4 § skulle näst efter ordet »*kronobetjente*» tilläggas orden »*eller kommunal-ordförande*».

Den genom förevarande motion väckta frågan är vidrörd äfven i det underdåniga betänkande den norrländska skogskomitén den 21 December 1870 afgifvit. Enligt komiténs åsigt äro de stadganden, allmänna lagen i 15 Kap. Byggningsbalken innehåller i fråga om sättet och ordningen för hämnande och förekommande af skogseld väl af beskaffenhet, att, om de med noggrannhet iakttoges, de skulle kunna vara tillfyllestgörande. Men erfarenheten hade, yttrar komitén, visat, att de icke förmått uppfylla sitt ändamål. Orsaken dertill vore, enligt komiténs förmenande, den, att böternas belopp ej vore högre, än att den försumlige, äfven om han sakfälldes, torde ej utan skäl kunna finna med sin fördel mera förenligt att använda sina krafter på annat, frivilligt åtaget arbete. Utgående för öfrigt från den åsigten, att de fall, då någon försummar hvad i afseende å befordrandet af eldens släckning lag stadgar, vore närmast jemförliga med den händelse, att någon genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse är vållande till eldskada, hade komitén, — som i 82 § föreslagit i viss mån förändrade bestämmelser om hvad, vid uppkommande af skogseld, vore att iakttaga från så väl krono- och skogsbetjenings som befolkningens sida, — i 97 § dels föreslagit straffpåföljden för öfverträdelse af omförmälda föreskrifter till böter, 5 R:dr eller mera till och med 100 R:dr, eller fängelse i högst sex månader, dels ock upptagit det stadgande, att kronans tjänstemän och betjente skola, för försummelse i fråga om skogseld, ansvara såsom för tjänstefel.

Vid underdånig föredragning af berörda komitébetänkande inför Konungen i Statsrådet har, enligt hvad det i Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående åtskilliga skogsväsendet rörande frågor, åberopade statsråds-protokoll för den 30 sistlidne Januari visar, Chefen för Finansdepartementet hemställt, att komiténs omförmälda förslag icke måtte till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda, samt till stöd för denna hemställan anført, att det förefölle omöjligt, att något skulle kunna vinnas genom större detaljering eller skärpning af gällande lagbud, hvilkas vanmakt icke vore beroende deraf, att de vore för milda eller ej

tillräckligt bestämda, utan deraf att ingen kontroll förefunnes öfver deras efterlefnad.

Då Kongl. Maj:t lemnat sitt bifall till hvad föredragande Departements-chefen hemställt, har komiténs förslag i denna del icke föranledt någon framställning i den nådiga propositionen till Riksdagen.

Utskottet, som i hufvudsak instämmer i hvad den norrländska skogskomitén i detta ämne anfört, kan ej dela den uppfattning, enligt hvilken de ifrågavarande lagbestämmelsernas vanmakt skulle bero af bristande kontroller, helst stadgandet i anförda 4 §, att ingen må träda från sitt arbete förr än hemlof gifves, torde, om det rätt tillämpas, i sig innefatta tillfyllestgörande kontroll. Deremot antager Utskottet, i likhet med så väl motionären som skogskomitén, att de i lagen bestämda böternas ytterst ringa belopp utgör en tillräcklig förklaring af det förhållande, att lagens bud allmänt åsidosättes.

Visserligen kan, i afseende å den så väl i nu gällande lag som i komiténs förslag förekommande bestämmelsen om skyldighet för en man från hvarje matlag att inställa sig för att biträda vid släckning af skogseld, göras den anmärkning, att meningarne äro delade i fråga om rätta betydelsen af ordet matlag; och medgifvas må, att en vidsträckt tolkning af detta uttryck skulle kunna någon gång leda till hårdhet i tillämpningen, såsom t. ex. i fall hela den vid ett större jernverk eller annan industriel anläggning å landet anställda, stundom ganska talrika personal af arbetare, som hafva eget hushåll, skulle anses hafva till ovilkorligt åliggande att vid inträffande skogseld allmänt öfvergifva sitt arbete, äfven om derigenom måhända högst betydande förlust komme att drabba verkets egare. Dock föreställer sig Utskottet, att antingen genom närmare bestämmande af betydelsen utaf ordet matlag eller ock genom andra detaljbestämmelser, på hvilka Utskottet ej anser lämpligt här inlåta sig, hvarje betänklighet med hänsyn till berörda föreskrift skall kunna undanrödjas.

Af dessa skäl och då de af skogskomitén föreslagna bestämmelser i ämnet, hvilka, om än de gå något längre än hvad motionären föreslagit, dock synas Utskottet i flera afseenden ega företräde så väl framför motionärens förslag som än mera framför hvad nu är gällande, får

Utskottet, i nära öfverensstämmelse med hvad komitén föreslagit, och med stöd af motionen, hemställa:

2:o att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, vid förnyad pröfning af denna fråga, taga i öfvervägande, huruvida icke, med upphäfvande af 4 och 6 §§ i 15 Kap. Byggningsbalken, må kunna meddelas bestämmelser af hufvudsakligen följande innehåll:

1. Uppkommer skogseld, skola kringboende skynda dit att släcka samt bud gifvas kommunalnämndens ordförande, närmaste kronobetjent äfvensom jägmästare och kronojägare, de begge sistnämnde så framt de äro inom orten att anträffa. Utan dröjsmål skola bemalde tjänstemän och betjente, jemväl när de eljest om elden få kännedom, förfoga sig dit. Tager elden till, sändes budkaffe ut för tillkallande af erforderligt manskap, och skall då af hvarje matlag en man komma till elden, försedd med yxa eller bila, spade eller hacka och vattenkäril. Ej må någon lemna elden, innan hemlof gifves, utan åligge en hvar af manskapet att med hörsamhet iakttaga hvad i afseende å släckningsarbetet kan varda af vederbörande föreskrifvet. När elden blifvit dämpad förordnas om vakthållning å stället, till dess all fara är förbi.

2. Om utsändande af budkaffe ankomme på kommunalnämndens ordförande, eller på kronobetjent att förordna; men befålet vid skogseld föres af jägmästare, hvilken således har att i öfrigt vidtaga de åtgärder för eldens släckning, som finnas erforderliga. Är ej kommunalnämndens ordförande eller kronobetjent tillstädes, sändes budkaffe ut af jägmästare eller, der ej heller han är närvarande, af kronojägare. Kommer ej jägmästaren till elden, föres befålet af kronobetjent eller, der äfven han är borta, af kronojägare. Innan manskapet skiljes åt, skall, helst af kronobetjent, i den mån ske kan, noga efterforskas, huru elden kommit lös.

3. Underlåter någon, utan laga förfall, att inställa sig vid skogseld, då han bud derom fått, eller kommer han för sent, eller träder han från sitt arbete och ställe, förr än hemlof gifves, eller nedlägges budkaffe; vare straffet böter från och med fem till och med etthundra Riksdaler.

4. Kronans tjenstemän och betjente ansvare, för försummelse i fråga om skogseld, såsom för tjenstefel.

Stockholm den 27 April 1874.

På Särskilda Utskottets vägnar:

G. S. ÅKERHIELM.

Reservation:

vid punkt. 1:o af Herr *Reutersvärd*.
